

25 jaar Stichting Zaadgoed

Jubileumdag toont de kracht van diversiteit

'Wat een fantastische dag gisteren! Het was de twee keer drie uur rijden meer dan waard. En de lezingen en workshops... Tjonge, hoe lastig was het keuzes maken tussen al die waardevolle thema's!' Zomaar een reactie van een bezoeker van de jubileumdag op 11 november jl. Samen met drie van de organisatoren van het jubileum, Marieke Berkhout, Gryt de Jong en Edwin Nuijten kijken we terug naar de oogst van 25 jaar Stichting Zaadgoed en blikken vooruit naar de zaailingen. 'Er is een enorme ontwikkeling geweest met door de jaren heen veel initiatieven.'

Tekst: Alexis de Roode

De jubileumdag op Warmonderhof in Dronten was een feest, te beoordelen naar de reacties van de bezoekers, 120 in totaal. Zij konden deelnemen aan uiteenlopende lezingen/workshops, er was een blinde smaakproeverij, een tentoonstelling, een theatervoorstelling, er konden zaden worden geruild en nog veel meer. Aan het eind van de dag was er een pubquiz over zaadgoed met na afloop een hapje en een drankje. Er waren veel verhalen van pioniers die vertelden over hun ervaringen. Behalve veredeling kwamen thema's als grond vrijkopen, de rol van de consument, de dreiging van nieuwe GMO-technieken, zaadsoevereiniteit en wetgeving voorbij.

"Er is veel beweging nodig in de landbouw, op allerlei vlakken"

Edwin Nuijten

Wie dieper de geschiedenis in wil duiken, vindt in het jubileummagazine 'Samen de toekomst zaaien' een goed overzicht van de grote ontwikkelingen rond biologische veredeling in Nederland in de afgelopen 25 jaar. Heel kort samengevat: in 1998 was er nog bijna niets qua biologische zaden voor professionals en moesten boeren aankloppen bij gangbare zaadbedrijven. Nu, 25 jaar later, heeft de biologische plantenveredeling zijn eigen wetenschappers, veredelingsbedrijven en samenwerkingsverbanden. Nu de basis er is, is het belangrijk om brede verbanden te leggen met organisaties als Caring Farmers, Toekomstboeren, Voedsel Anders, het CSA-netwerk (CSA=Community Supported Agriculture), Herenboeren, Land van Ons, Stichting 'n Wilde Keuze, enzovoort. Ze bieden een goede voedingsbodem voor de doorontwikkeling van biologische veredeling en zaadvaste rassen.

Veel vertegenwoordigers van deze organisaties waren aanwezig op de jubileumdag en gaven lezingen/workshops. Marieke Berkhout, Gryt de Jong en Edwin Nuijten van Stichting Zaadgoed blikken tevreden terug na maandenlang hard werken om iedereen bij elkaar te krijgen op 'hun' dag. Edwin: 'Er is veel beweging nodig in de landbouw op allerlei vlakken: rond klimaat, stikstof, bodem, water. Het lukt de gangbare landbouw en de overheid niet om daar antwoorden op te vinden, maar dit soort organisaties ontwikkelt zijn eigen antwoorden.' Gryt: 'Veel van die nieuwe initiatieven blijven onder de radar omdat ze direct aan de consument verkopen →

en laten zich niet certificeren. Zulke clubs werken graag met zaadvaste rassen, vanwege het unieke karakter, de smaak en de voedingskwaliteit.' Marieke: 'De grote kracht ervan zit in de diversiteit. Als Stichting Zaadgoed willen we graag ruimte bieden aan al die verschillende initiatieven, groot en klein. Net als in de landbouw en de natuur is diversiteit de weg tot vitaliteit en veerkracht.'

De potentie die samenwerking met al die (soms nieuwe) initiatieven in zich draagt, is één van de belangrijkste inzichten die de jubileumdag opleverde voor de drie organisatoren. Gryt: 'In de wereld van veredeling zie je vaak een schema voorbijkomen waarin alle grote zaadbedrijven van de wereld staan. In dit schema zie je dat een klein aantal spelers bijna alle zaden in handen heeft. En dat leidt tot gentech, patenten, pesticiden, monoculturen, afbraak van biodiversiteit en zaden die niet geschikt zijn voor biologische landbouw. Ik vraag me af: waarom maken wij niet zo'n zelfde overzicht van al die nieuwe initiatieven rond biologische veredeling, grondbeheer, gemeenschapslandbouw, voeding, enzovoort? Dan hebben we een grote beweging.' Als inspiratie zou het Groenboerenplan kunnen dienen, waarin allerlei duurzame boeren (duizenden) en organisaties samenwerken. Edwin: 'Als losse organisaties hadden die vernieuwers in het verleden nooit een stem bij de overheid. De Nederlandse overheid heeft de pioniers jarenlang genegeerd.' Maar door het Groenboerenplan zitten de samenwerkende organisaties ineens als gesprekspartner aan tafel bij de minister.

Dat het werk van de stichting nog lang niet klaar is, blijkt ook uit de tragische positie van Nederland in het Europese landbouwklassement. Edwin: 'In Europa is nu ongeveer tien procent van de landbouw biologisch. Maar Nederland is met vier procent een van de drie hekkensluiters.' Volgens de drie geïnterviewden heeft dat alles te maken met de opstelling van de overheid. Nederland loopt achteraan als het gaat om financiële steun aan biologische landbouw, klassieke veredeling of populatieveredeling, zegt Edwin. 'Men heeft in Den Haag lang niet geloofd dat bio duurzaam is, al was de rest van Europa daar allang van overtuigd.' Een gevolg is ook dat Nederlandse bio-boeren nog veel gangbaar zaad gebruiken. Maar van de Europese verordening moeten biologisch boeren in 2037 naar honderd procent biologisch zaad.

"Ruimte bieden aan al die verschillende initiatieven, groot en klein"

Marieke Berkhout

Genoeg te doen dus, maar gelukkig is de verandering al begonnen. Edwin: 'Er is de laatste jaren echt iets gaande, een bewustzijnsverschuiving.' Marieke: 'Op de jubileumdag hebben we kunnen zien dat de wil er is om meer samen te werken en van elkaar te leren.' Edwin: 'In de komende jaren willen we in verbinding met die partijen het verhaal verder uitrollen. Al die initiatieven hebben hun eigen insteek en wij willen die verschillende denkstijlen naast elkaar laten bestaan. Diversiteit geeft kracht.' Gryt: 'Alleen wordt dit soort vernieuwing nog niet ondersteund door het economisch systeem en zijn beheerders van potjes van de overheid meestal gericht op de ontwikkeling van nieuwe technologie, in plaats van op biologische landbouw, CSA's etc. Dus moeten we onze eigen oplossingen zoeken. En daarbij blijft de steun van donateurs voorlopig enorm belangrijk.' ←

Samen de toekomst zaaien

Voorzitter Cor Zenhorst overhandigt ons **jubileummagazine** 'Samen de toekomst zaaien' aan Edith Lammerts van Bueren. Zij was 25 jaar geleden de eerste voorzitter van Stichting Zaadgoed. In het blad leest u haar boeiende verhaal over de pioniersfase en haar kijk op de toekomst. Samen met de talloze andere artikelen vormen ze een goed tijdsbeeld van de opkomst en manifestatie van biologische plantveredeling en zaadvaste rassen in Nederland.

Zoals u ziet hebben we de vormgevers van het jubileummagazine gevraagd om de **Kiemkracht** in net zo'n mooi jasje te steken. Wij zijn er erg blij mee en bedanken Yldau ter Beek (Studio Alles is gekleurd) en Oscar van den Boezem (Buro Laga) voor hun inzet.

Bij deze bieden we ook de mogelijkheid aan om de Kiemkracht voortaan **digitaal te ontvangen**. Stuur hiervoor een berichtje naar secretariaat@zaadgoed.nl en vermeld daarin uw mailadres. U ontvangt het blad dan voortaan in uw elektronische brievenbus.

En wilt u naast de Kiemkracht - ook twee tot vier keer per jaar onze extra **digitale nieuwsbrieven** lezen? Met nog meer weetjes en informatie om op de hoogte te blijven? Ga dan naar zaadgoed.nl/nieuwsbrief/ en meldt u zich aan.

Smakelijke donateursdag

Bij de donateursdag van Stichting Zaadgoed, dit jaar op de Genneper Hoeve in Eindhoven speelde smaak een rol. Gastheer Thomas Hoedjes proeft zelf honderden wortels per jaar om die te selecteren op smaak. Nu hij 19 augustus jl. zoveel smaakpapillen bij elkaar had, greep hij zijn kans. De aanwezigen werden uitgenodigd bij een picknicktafel waarop borden vol met gekleurde bergjes geraspte wortel stonden. Wie wilde kon wat opscheppen in zijn hand en goed kijken, snuffelen en proeven. Thomas luisterde goed naar de opmerkingen en stelde ook vragen. De wortels worden in de boerderijwinkel bij zijn land direct aan de consument verkocht, dus voor hem was deze informatie heel waardevol. En de aanwezige donateurs, die vonden het vooral heel leuk en sommigen hielden er een lekkere bos wortelen voor thuis aan over.

Groenterassen vergelijken

Ketenwerkgroep biologische zaadvaste rassen vroeg aan Pieter Struyk van biologische tuinderij 't Struykgewas om in het groeiseizoen van 2023 acht rassen buiten- paprika, zes rassen buiten-aubergine en zeven rassen rode biet te zaaien. De zaden waren afkomstig van Bingenheimer Saatgut, De Bolster, De Zaderij en Vitale Rassen. Op 4 september jl. was de proefdag: ruim vijftig geïnteresseerden (telers, consumenten, koks en veredelaars) kwamen naar de tuinderij in Scherpenzeel om de planten te bekijken, de geogoste vruchten/groenten naast elkaar te zien en vooral veel vragen te stellen en met informatie met elkaar uit te wisselen.

De bieten en paprika's konden ook worden geproefd. Dat gebeurde onder leiding van 'smaakspecialist' Reinier Hoon, een bio-teler uit Zuid-Limburg die groente verbouwt voor onder meer de horeca. Een branche waar hij zelf in heeft gewerkt en zodoende weet hoe fijn het is voor een kok als een groenteteler met hem mee kan denken en ook voorstellen kan doen.

Reinier nodigde de deelnemers uit om zoveel mogelijk zintuigen te gebruiken. Kijken, ruiken, voelen én proeven natuurlijk. Het leverde gesloten ogen, denkrimpels en rode vingers en mondhoeken op net als veel nieuwe inzichten bij de proevers. Dat verschillende rassen bieten en paprika's zo verschillend konden smaken, hadden zij niet verwacht.

De organisator - Ketenwerkgroep biologische zaadvaste rassen - was zeer tevreden met de opkomst en het enthousiasme die de dag opleverde. De Ketenwerkgroep streeft ernaar dat steeds meer telers, veredelaars, vermeerderaars en ook consumenten kiezen voor reproduceerbare zaadvaste rassen, zonder patenten. Naast kennisuitwisseling bieden de georganiseerde rassenproeven de verschillende partijen de mogelijkheid zich met elkaar te verbinden.

Kort nieuws

't Stiekeme spruitje

De Zaderij heeft sinds 1 december een spruitje in het assortiment. 'Dat is bijzonder', zegt Jan Bulthuis van de coöperatie. 'Want een ouderwets lekker spruitje is moeilijk te telen. Deze smaakt weer net als vroeger en heet 't Stiekeme spruitje.' Naast het spruitje is ook nieuw in het assortiment een typisch Groningse sperzieboon, Hinrichs Riesen (Hendriks Reuzen); de Sora radijs en een kleine courgette, Dikkertje Dap. De Zaderij is overigens recent verhuisd, naar een nieuwe, grotere locatie in Emmeloord. De oude locatie werd een beetje te krap voor de coöperatie. Jan Bulthuis: 'Wie eens wil komen kijken of een bestelling wil ophalen: wees welkom. Het nieuwe adres is Ecopark 5C. Wel eerst even bellen of mailen of we er zijn, anders kom je voor een dichte deur.' Kijk voor het hele assortiment op www.zaderij.nl.

Succesvolle cursus Zaadteelt Zaadvaste Rassen

In samenwerking met Caring Farmers en De Zaderij ging de vierdaagse cursus Zaadteelt Zaadvaste Rassen van start (een verkorte versie van de cursus 'Selectie in eigen boerenhand'). Op de tweede cursusdag werden de cursisten meteen in het diepe gegooid. De twintig-enthousiaste deelnemers gingen namelijk prei selecteren bij Leo van der Vlucht op zorgboerderij Kraaiveld in Woudrichem. Leo teelt daar diverse gewassen voor zaadvermeerdering voor De Zaderij. Dus de laarzen gingen aan en spades verdwenen in de grond. 's Middags werd er geoefend met het beschrijven van verschillende rassen rode biet.

Voor 2024 staat er weer een cursus gepland, want Caring Farmers, De Zaderij en Stichting Zaadgoed willen meer telers opleiden hoe zelf zaden te telen. Aanmelden voor de cursus kan nog via onze website. Een volgende stap is het opzetten van een levende zadenbank. Hiervoor kunnen telers die een unieke selectie hebben of een oud ras (nog geërfd van oma op opa?) zich aanmelden via de website van Stichting Zaadgoed: zaadgoed.nl/levende-zadenbank.

Motie 'gentechvrij voedsel' aangenomen

45.000 bezorgde burgers zetten hun handtekening onder de petitie 'Houd ons voedsel gentechvrij', wat ervoor zorgde dat de Partij voor de Dieren een motie kon indienen. De regering werd verzocht zich actief in te zetten voor het waarborgen van de keuzevrijheid van de consument, de wens van de biologische sector om gentechvrij te blijven en het tegengaan van monopolisering van ons voedsel. De motie werd met grote meerderheid aangenomen! Hopelijk gaat ook een toekomstige minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit hier snel mee aan de slag, gezien de tijdsdruk die er op de besluitvorming rondom dit onderwerp ligt.

Waarom Stichting Zaadgoed?

De biologische landbouw wil gezonde en smakelijke voeding produceren zonder kunstmest, chemische bestrijdingsmiddelen en gentechnologie. Daarvoor zijn rassen nodig die zijn aangepast aan de biologische teeltwijze. Biologische rassen met een brede weerstand tegen ziekten en plagen en een goed ontwikkeld wortelstelsel om voldoende voedingsstoffen uit de bodem of organische mest te halen. Om deze rassen te ontwikkelen is veel verdelingswerk nodig, veel meer dan tot nu toe wordt gedaan. Stichting Zaadgoed is opgericht om biologische zaadteelt en veredeling te stimuleren.

Welkomstgeschenk

Voor nieuwe donateurs heeft Stichting Zaadgoed een zakje zaden, zolang de voorraad strekt. Zie www.zaadgoed.nl

Uw gift is volledig aftrekbaar. Steeds meer donateurs steunen Stichting Zaadgoed voor minstens 5 jaar, zodat ze hun gift volledig van de belasting kunnen aftrekken. Er gelden geen drempels meer als zo'n periodieke gift is vastgelegd in het formulier dat u op onze site kunt downloaden. We kunnen het formulier ook toesturen. Gewone giften zijn natuurlijk ook nog steeds aftrekbaar, maar daar gelden wel de drempels.

Colofon

Kiemkracht is een uitgave van Stichting Zaadgoed en verschijnt twee keer per jaar.
Redactie: Helga van Ree
Aan dit nummer werkten mee: Alexis de Roode, Gryt de Jong, Edwin Nuijten, Marieke Berkhout, Cor Zenhorst, Jan Bulthuis
Foto's: Jorinde Brandligt, Robin Vroom en Stichting Zaadgoed
Productie en vormgeving: Buro Laga / Studio Alles is gekleurd

Stichting Zaadgoed
Postbus 127
3700 AC Zeist.

secretariaat@zaadgoed.nl
www.zaadgoed.nl
IBAN: NL52 TRIO 0198 373 996